

Nagovor Generalnega državnega tožilca RS Draga Škete

Spoštovane kolegice in kolegi, državne tožilke in tožilci, spoštovani ugledni gostje – lepo pozdravljeni!

Izobraževalni tožilski dnevi že tradicionalno predstavljajo čas, ko se ozremo nazaj v preteklo leto, kot tudi priložnost za temeljit razmislek o našem sedanjem stanju, preden svoj pogled usmerimo v prihodnje izzive.

Tudi leto 2021 je v prvi vrsti zaznamovala epidemija COVID-19. Zaradi nje smo postavljeni pred preizkus, katerega si še pred dvema letoma nismo niti predstavljali. Ne zgolj zaradi spremenjenih življenjskih in delovnih navad, ampak tudi zaradi vedno novih pojavnih oblik kriminalitete. Storilci kaznivih dejanj se spretno prilagajajo novim razmeram ter najdejo nove in ustvarjalne izvršitvene načine. Zaradi tega je toliko bolj pomembno, da se naša vsakoletna izobraževalna srečanja nadaljujejo – pa čeprav virtualno. Na njih se namreč državni tožilci strokovno izpopolnjujemo in izobražujemo, kar je podlaga za naše dobro delo v praksi.

Pomembnost izobraževanja se zrcali v uspešnosti in učinkovitosti delovanja državnega tožilstva ter njegovi povečani transparentnosti in odprtosti – po marčevski javnomnenjski raziskavi Valicon Ogledalo Slovenije o zaupanju javnosti v institucije in poklice je državnim tožilcem, glede na stanje v juniju 2020 zaupanje javnosti narastlo za deset točk, glede na stanje v novembru 2020 pa za 15 točk. Državni tožilci so v raziskavo vključeni od aprila 2018 in od tedaj zaupanje javnosti vztrajno in občutno narašča. Verjamem, da bomo ob spoštljivi drži, strokovnosti in profesionalnosti, na dolgi rok dosegli še bolj obziren odnos do našega dela in funkcije.

Povečana učinkovitost slovenskega državnega tožilstva je bila prepoznana tudi s strani Evropske komisije v drugem letnem poročilu o vladavini prava v članicah EU. Iz poročila je (med drugim) mogoče razbrati zaključek, da pravosodne institucije v naši državi ustrezno zagotavljajo vladavino prava.

V preteklem tednu in tudi tem tednu so bile izvedene razprave poslancev Evropskega parlamenta o vrednotah EU v Sloveniji ter ogroženosti pravne države. Slovenski predstavniki so se zavezali k okrepljenemu in strukturiranemu dialogu o vladavini prava, zato pričakujemo, da iz tega konstruktivnega dialoga tožilstvo ne bo izvzeto in, da ne bomo priča neupoštevnosti pravosodnih institucij pri sprejemanju pomembnih odločitev, ki se nanašajo na osnovne pogoje potrebne za naše normalno delo.

Optimalno in učinkovito delovanje tožilstva pa nedvomno temelji tudi na zadostnih finančnih sredstvih. V luči ugotovitve, da so bila državnemu tožilstvu za naslednje leto okrnjena razpoložljiva finančna sredstva pa bi z vami delil zgolj pomislek in retorično vprašanje: ali je tožilstvo zares samostojno ob hkratni nezagotovitvi temeljnih pogojev za svoje delo – finančnih sredstev in zadostnega števila državnih tožilcev?

S skupnim delovanjem Državnotožilskega sveta, Društva državnih tožilcev ter Vrhovnega tožilstva smo (vsak v okviru svoje pristojnosti) resorno ministrstvo in ključne akterje vseskozi

vztrajno in redno opozarjali, da zapleti ob imenovanju evropskih delegiranih tožilcev mejijo na poseg v neodvisnost in samostojnost državnega tožilstva, da je bil izbirni postopek izpeljan pravilno in zakonito ter, da oba izbrana kandidata izpolnjujeta vse pogoje, določene v razpisu in zakonu. Po skoraj enem letu je bilo z imenovanjem obeh evropskih delegiranih tožilcev za obdobje petih let zaključeno odlašanje z izpolnitvijo dogovorjenih obveznosti Slovenije do Evropskega javnega tožilstva in, kar je najpomembnejše – Slovenija je naposled zapolnila vrzel in se v polni meri pridružila skupnim prizadevanjem Evropskega javnega tožilstva za zaščito finančnih interesov EU v Sloveniji.

Vrzel, ki se še ni zapolnila in je dosti bolj zaskrbljujoča pa je izrazita kadrovska podhranjenost na posameznih državnih tožilstvih. Državnotožilski svet je na junijski seji na moj predlog obravnaval kadrovsko problematiko ter podal odločen poziv k rednem odločanju v postopkih imenovanj državnih tožilcev. Navkljub našim prizadevanjem je trenutno še vedno odprtih 29 postopkov – za 19 mest državnih tožilcev pa še vedno ni odločeno o imenovanju. Posledično je na državnih tožilstvih zasedenih le 205 od 236 mest za državne tožilce, kolikor jih je zagotovljenih v skupnem kadrovskega načrtu.

Skupno število tožilcev je bilo nižje od trenutnega stanja le še pred letom 2015. Najnovejši podatki za leto 2021 kažejo še bolj zaskrbljujočo sliko – zaradi različnih odsotnosti je po preračunu dejansko opravljenih ur dela državnih tožilcev od januarja do septembra 2021 na prvi stopnji državnotožilsko funkcijo opravljalo le 184 državnih tožilcev. Sam se zavedam, da je nujno potrebno ukrepati, saj navedeno vodi v izgorevanje državnih tožilcev in oslabitev funkcije pregona, zato pozivam, da se o prejetih predlogih za imenovanje državnih tožilcev odloči v najkrajšem možnem času.

Navkljub vsemu smo v letu 2021 dosegli veliko število obsodilnih sodb v zahtevnih kazenskih zadevah in pomembno prispevali k oblikovanju sodne prakse. Zavedam se, da je bilo za takšne rezultate, sploh zaradi kadrovskega pomanjkanja, vloženega ogromno dela, truda in potrpežljivosti, strokovnega znanja in profesionalnega poguma, za kar sprejmite mojo iskreno pohvalo in zahvalo.

Dobri rezultati so razvidni tudi iz javno objavljene statistike na naši prenovljeni spletni strani, k ogledu katere ste vljudno vabljeni in za katero upam, da izraža naše temeljno vodilo pri njenem oblikovanju – tožilstvo predstaviti kot moderno organizacijo, ki transparentno nudi vpogled v uspešno in učinkovito delovanje državnih tožilcev.

Spoštovani kolegi in kolegice,

uvodne minute ne dopuščajo, da bi se dotaknil vseh, za tožilstvo in naše delo pomembnih zakonodajnih sprememb ter z vami delil pomisleke – predvsem glede sprememb, ki naj bi zagotovile optimalnejšo in ekonomično izvedbo predkazenskega in kazenskega postopka – bi pa na tem mestu želel izpostaviti dva pomembna dosežka.

V letošnjem letu smo na ustavnem sodišču uspeli kar dvakrat – v juniju je bilo potrjeno stališče državnega tožilstva, ki smo ga zastopali že ves čas od spremembe sodne prakse – da z rokom za začetek postopka ni ustavno dopustno omejevati kazenskega pregona v razmerah, ko tega iz objektivnih razlogov ni mogoče začeti. Ustavno sodišče je upoštevalo našo argumentacijo, da nam vložitve zahteve za uvedbo kazenskega postopka v dveh letih po koncu izvajanja ukrepov v določenih primerih preprečujejo objektivne okoliščine, na katere nimamo vpliva. S tem so bili dokončno odpravljeni negativni učinki sodne prakse in ustavno potrjena uveljavljena stališča,

ki so jih državni tožilci zastopali že ves čas od spremembe sodne prakse, ki je dveletni rok v nasprotju s prej uveljavljenim načinom začela razlagati kot nepodaljšljiv prekluzivni rok.

Izjemno pomembna je tudi odločitev, ki jo je ustavno sodišče sprejelo v drugi polovici letošnjega leta o tem, da sta Zakon o parlamentarni preiskavi in Poslovnik o parlamentarni preiskavi v neskladju z Ustavo ter razveljavilo akt o odreditvi parlamentarne preiskave za ugotovitev politične odgovornosti nosilcev javnih funkcij. S tem je bilo ugodeno naši pobudi in ustavni pritožbi iz leta 2019, v kateri smo poudarili, da državni tožilci ne smejo biti politično odgovorni, ker njihovo delo ni politično in so glede tega povsem izenačeni s sodniki.

Ustavno sodišče je v svoji odločitvi navedlo, da Ustava zagotavlja neodvisnost in samostojnost državnih tožilcev in zato prepoveduje vsakršno politično vmešavanje v opravljanje državno-tožilske funkcije v konkretnih primerih. Državni tožilci nismo tak del izvršilne veje oblasti, ki bi bil lahko podvržen političnemu nadzoru in politični odgovornosti. Sploh možnost potencialne parlamentarne preiskave za ugotovitev politične odgovornosti nosilcev javnih funkcij bi lahko na nas, državne tožilce, delovala izrazito odvrčilno in zastraševalno, kar bi imelo za posledico, da bi v prihodnje v podobnih primerih pregon opustili ali od njega odstopili, slednje pa bi hudo ogrozilo delovanje pravne države.

Kot je navedlo Ustavno sodišče, sta neodvisnost in samostojnost državnih tožilcev ključnega pomena za delovanje pravne države, varovanje človekovih pravic ter za neodvisno, nepristransko in pošteno sojenje. S tem je Ustavno sodišče potrdilo to, kar tudi že ves čas poudarjamo in opozarjamo – funkcionalna samostojnost državnega tožilca je predpogoj za obstoj pravne države. Državni tožilci pri vlaganju oziroma zastopanju kazenskih obtožb nikakor ne morejo in ne smejo biti vezani na zapoved, prepoved ali kakršnokoli drugo navodilo, saj bi to predstavljalo instrumentalizacijo državnega tožilstva.

Cenjene kolegice in kolegi,

*dovolite mi, da v tem tonu tudi povzamem svoj nagovor z besedami, ki sem jih že večkrat poudaril in v teh časih veljajo bolj kot kadarkoli prej: **Ne ozirajte se na pritiske, ki spremljajo naše delo, bo tožilstvo s strokovnim, predanim ter na Ustavi in zakonu temelječim delom še naprej prispevalo k zagotavljanju učinkovitejšega pravosodja in krepitvi zaupanja v pravno državo.***

Na Vrhovnem tožilstvu pa si bomo še naprej po – najboljših močeh – v teh za tožilstvo izjemno napornih časih, prizadevali vsakemu državnemu tožilcu zagotoviti trden okvir, v katerem se lahko giblje brez pritiskov in uspešno opravlja svoje temeljno poslanstvo - učinkovito obravnavo in pregon storilcev kaznivih dejanj.

K temu bo zagotovo pripomogel elektronski portal za enostavnejšo izmenjavo zahtevkov za evropski preiskovalni nalog in mednarodno pravno pomoč, ki bo povezan z vpisniki. Tožilci imate veliko vlogo in vpliv na izrečeno kazen za posamezno kaznivo dejanje. Zato se trudimo, da vam v prihodnje zagotovimo orodje, ki vam bo olajšalo in pomagalo določiti predlog višine kazni. Pomemben mejnik v delovanju celotnega državnega tožilstva predstavlja tudi modernizacija in digitalna transformacija, ki se je v februarju zaključila v sklopu projekta centralizacija državnega tožilstva. Zahvaljujem se vsem, ki ste pri razvojnih aktivnostih intenzivno in prizadevno sodelovali oziroma še sodelujete. Prav tako me veseli, da okrožna državna tožilstva in SDT v sodelovanju pri razvojnih aktivnostih prepoznate možnosti za posodobitev in optimizacijo dela državno-tožilske organizacije.

Spoštovane udeleženke in udeleženci,

zahvaljujem se vam za vašo pozornost in želim, da bodo 28. Izobraževalni tožilski dnevi izpolnili vašo pričakovanja ter vas obogatili z dodatnim znanjem o aktualnih temah na področju kazenskih in t. i. »COVID« zadev, davčnih zatajitev ter zasega prepovedane droge v luči novejših sodne prakse. Dotaknili se bomo tudi izzivov, ki nas čakajo v prihodnje, kot denimo področje terorizma, ali pa dileme glede avtonomnih vozil in digitalne forenzike vozil ter ostalih strokovnih vsebin, ki vam bodo v pomoč pri vašem nadaljnjem delu.

Dovolite mi, da vam za konec - drage kolegice in kolegi – v upanju, da se nam bo v prihodnjem letu življenje vrnilo v ustaljene tirnice, zaželim prijetne prihajajoče praznične dneve, v novem letu pa vam na vaši osebni in profesionalni poti želim vse dobro.

Hvala.